

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเขตแดนและภูมิทัศน์ชายแดน ไทย-พม่า: กรณีศึกษาบริเวณแม่น้ำเมย	
ชื่อผู้เขียน	ร้อยเอก อรรถวุฒิ เกียรติวัฒน์	
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาภูมิศาสตร์	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์อินทร์ รักษาริยะธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธินิติสาร อาจารย์ จิระ ประังเขียว	ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา “การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเขตแดนและภูมิทัศน์ชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษาบริเวณแม่น้ำเมย” มีวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเขตแดนไทย-พม่าบริเวณแม่น้ำเมย (2) เพื่อวิเคราะห์พื้นที่ที่มีปัญหาข้อขัดแย้งอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเขตแดน และ (3) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ชายแดนของเขตการศึกษาเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 จนถึงปี พ.ศ. 2542 วิธีการศึกษาเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลแผนที่ภูมิประเทศ และข้อมูลดาวเทียม SPOT - ขาวดำ และ Landsat - TM5 ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ร่วมกับการวิเคราะห์จากข้อมูลเอกสาร การสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่าฝั่งแม่น้ำเมยที่ถูกกำหนดให้เป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทย-พม่า ตามสนธิสัญญาที่กระทำกันระหว่างสยามและอังกฤษเมื่อปี พ.ศ. 2411 ได้เปลี่ยนตำแหน่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำและได้ทำให้พื้นที่สองฝั่งเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2540 พบว่าความยาวของเส้นเขตแดนได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 6 กิโลเมตร และทำให้ฝั่งไทยมีดินแดนสูญเสียไปประมาณ 600 เฮกตาร์ ในขณะที่ฝั่งพม่ามีดินแดนสูญเสียไปประมาณ 500 เฮกตาร์ ช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงรุนแรงมากที่สุดคือช่วงปี พ.ศ. 2532 – 2540 พื้นที่ที่เขตแดนมีการเปลี่ยนแปลงมากพบบริเวณตอนต้นของลำน้ำ โดยเฉพาะบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึงในเขตอำเภอแม่สอด ปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงคือการเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำตามธรรมชาติเนื่องจากน้ำท่วม โดยมีปัจจัยที่มนุษย์เป็นผู้กระทำเช่น การสร้างฝักรอ และ การถมที่ เป็นปัจจัยเสริม ผลของการเปลี่ยนแปลง

ตำแหน่งของเขตแดน ได้ทำให้ในปัจจุบันมีข้อขัดแย้งทางด้านเขตแดนประเภทเชิงตำแหน่งเกิดขึ้น 3 บริเวณ คือ บริเวณวัดพระธาตุคอกช้างเผือก บริเวณสะพานมิตรภาพไทย - พม่า และบริเวณบ้านแม่โกนเกน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหาข้อขัดแย้งมีความซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ หลักฐานแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศที่ใช้อ้างอิงไม่ตรงกัน ความสำคัญทางทหารและเศรษฐกิจของพื้นที่ ความอ่อนแอของกองกำลังชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า ความเข้มแข็งของพม่าที่เพิ่มมากขึ้น บริเวณชายแดน และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยและพม่าที่มีต่อข้อขัดแย้ง

รูปแบบของภูมิทัศน์ชายแดนไทย-พม่าบริเวณแม่น้ำเมย ในปัจจุบันพบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างฝั่งไทยและฝั่งพม่า โดยมีสาเหตุหลักมาจากความแตกต่างของนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดจากการแบ่งแยกของเส้นเขตแดน พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม การตั้งถิ่นฐาน และเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนนของทั้งสองฝั่ง ได้เปลี่ยนแปลงอย่างมากนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา โดยพื้นที่ป่าไม้ลดลงประมาณ 2,500 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่พื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 2,400 ตารางกิโลเมตร และการตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นประมาณ 500 ชุมชน นอกจากนี้เส้นทางถนนได้เพิ่มขึ้นทั้งในด้านจำนวนและความยาว การเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ชายแดนดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับนโยบายและสถานการณ์ทางการเมือง และปฏิสัมพันธ์ข้ามแดน แม้ว่าในปัจจุบันเขตแดนไทย - พม่าบริเวณแม่น้ำเมยดูเหมือนว่าจะมีบทบาทหน้าที่ที่เด่นในฐานะเส้นแบ่งแยกอย่างชัดเจน แต่ไว้ในอนาคตบทบาทหน้าที่ของเขตแดนทางด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือของพื้นที่บริเวณนี้มีแนวโน้มจะปรากฏเพิ่มมากขึ้น และรูปแบบของภูมิทัศน์อาจจะมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้น

ในอนาคตเขตแดนระหว่างไทยและพม่าบริเวณแม่น้ำเมยมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเพิ่มมากขึ้นในหลายบริเวณรวมทั้งปัญหาข้อขัดแย้งที่จะติดตามมา ดังนั้นรัฐบาลทั้งสองฝ่ายควรจะต้องเร่งรัดให้มีการปักปันเขตแดนแบบคงที่โดยเร็ว เพื่อลดความตึงเครียดและปัญหาข้อขัดแย้งบริเวณชายแดน และควรมีการวางแผนพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เหมาะสม ผลของการศึกษานี้คาดว่าจะ成为ข้อมูลพื้นฐานในการเจรจาตกลงปักปันเขตแดนแบบคงที่ในบริเวณแม่น้ำเมย รวมทั้งช่วยขจัดข้อขัดแย้งระหว่างไทยและพม่าที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต นอกจากนี้วิธีการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเขตแดนในพื้นที่อื่นๆ ได้

Thesis Title	Changes in Thai – Myanmar Boundary Position and Border Landscape: A Case Study of the Moei River Section	
Author	Capt. Attawoot Kiatiwat	
M.S.	Geography	
Examining Committee	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn	Chairman
	Assistant Professor Dr. Pong-in Rakariyatham	Member
	Assistant Professor Nitaya Prabudhanitisarn	Member
	Lecturer Chira Prangkiio	Member

ABSTRACT

The objectives of this study, “Changes in Thai – Myanmar Boundary Position and Border Landscape: A Case Study of the Moei River Section” are: (1) to study the changes of Thai – Myanmar boundary in the Moei River section; (2) to analyze disputed areas from positional changes of international boundary; and (3) to study the patterns and changes of border landscape. This study investigated the changes between 1969 and 1999. Geographic Information Systems were used to analyze the data interpreted from topographic maps and SPOT (panchromatic) and Landsat - TM5 satellite images. In addition, data from secondary sources, field survey and interview with the participants are also analyzed.

According to the 1868 Anglo – Siamese Treaty, the banks of the Moei River were defined as international boundary between Thailand and Myanmar. Result of the study shows that the boundary line has changed remarkably as a consequence of the changing river course due to floods. Between 1969 and 1997, over 6 kilometers of the boundary length has increased and Thailand lost about 600 hectares whereas Myanmar about 500 hectares of land. The most rapid change is found between 1989 and 1997 in the upper river section, especially the floodplain in Mae Sot District. Natural changing of river course has been a major cause of these changes, modified by human actions such as stake construction and landfills. The positional changes of boundary have led to the occurrence of positional boundary dispute in 3 major areas: Wat Phrathat Kok Chang Phuak, Thai-Myanmar Friendship Bridge, and Ban Mae Konken. Other factors making the problem more complicated include uncoincided aerial photographs and map

references, military and economic significance of disputed areas, weaknesses of ethnic minority groups along the border that are hostile to the Myanmar government, the more strengthen of Myanmar in the borderland, and different Thai and Myanmar foreign policies on boundary disputes.

At present, the patterns of Thai – Myanmar border landscape along the Moei River show the sharp contrast on both sides. This is due to differences in political, social and economic policies. Rapid changes in Thai – Myanmar border landscape has reflected in a decrease of 2,500 square-kilometers of forest area. On the other hand, there are the increasing of 2,400 square-kilometers in agricultural area, the settlement of 500 communities, and the length and number of road transportation routes. These changes in landscape are obviously related to political policies, situations, and interactions across boundary since 1969. Although Thai – Myanmar boundary line has an obvious function in separation, the economic and harmony functions of this borderland seem to be increased and the border landscape might become more similar on both sides.

In the future, changes in Thai – Myanmar boundary position are likely to occur in several areas. These may be followed by the boundary disputes. Therefore, it is suggested that both governments should demarcate fixed boundaries as soon as possible in order to reduce the dispute and tension in the borderland. Moreover, borderland development should be planned appropriately. It is hoped that the results of this study will be used as preliminary evidence for boundary demarcation in the Moei River and the methodology can be applied in other borderland studies.